

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ВІДШКОДУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ: КАЗНАЧЕЙСЬКІ ВЕКСЕЛІ

Анотація. Розглянуто процедуру відшкодування податку на додану вартість за допомогою казначейського фінансового векселя, а також позитивні та негативні наслідки цього процесу.

Аннотация. Рассмотрена процедура возмещения налога на добавочную стоимость с помощью казначейского финансового векселя, а также позитивные и негативные последствия этого процесса.

Annotation. The procedure of reimbursement of the value added tax through treasury financial bills, positive and negative effects of this process have been considered.

Ключові слова: податок на додану вартість, бюджет, бюджетне відшкодування, фінансовий вексель, податкове зобов'язання.

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що розрахунок держави за боргами з податку на додану вартість (далі – ПДВ) векселями не вирішить глобальної проблеми – корупції і зловживань у сфері відшкодування податку. Натомість за допомогою такої ініціативи в бізнесі вилучать десятки мільярдів обігових коштів [1].

З введенням векселів для українських підприємств відкривається нова зона ризику – виконання робіт, послуг або поставки продукції для бюджетних організацій, оскільки з ухваленням "вексельних" законів зникає гарантія їх оплати грошима.

Відшкодування податку на додану вартість векселями рівнозначне примусовому вилученню коштів на термін до 5 років. У таких умовах зможуть існувати лише експортери зі значним запасом прибутковості або ті, кому пощастить одержати гроші, а не векселі [2].

Процесу відшкодування ПДВ приділена значна увага. Дослідженню особливостей механізму стягнення, адміністрування і відшкодування ПДВ присвячені праці багатьох вітчизняних вчених-економістів і практиків. Серед них виділяються праці Д. Боярчука, О. Данілова, Б. Карпінського, В. Копилова, С. Лекарь, В. Лисенка, В. Мельник, М. Науменко, А. Скрипник, А. Соколовської, В. Парнюка, Т. Паянок та ін. Проте, незважаючи на дані дослідження, багато проблемних аспектів відшкодування податку на додану вартість потребують подальших глибоких і системних досліджень.

Отже, метою даної статті є з'ясування основних проблем, які виникають при відшкодуванні ПДВ за допомогою казначейського фінансового векселя та розроблення на цій основі пропозицій з їх вирішення.

Прийнятим 4 липня 2013 року Верховною Радою України у другому читанні законопроектом № 2847 про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення процедури стосовно фінансових векселів, а також законопроектом № 2290-а про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" (щодо реструктуризації бюджетної заборгованості), відшкодування податку на додану вартість здійснюється шляхом оформлення казначейських фінансових векселів [3; 4].

На думку Д. Боярчука, фінансовий вексель може бути борговим інструментом, свого роду – допомога грошам. Цей інструмент допоможе зняти частину навантаження з бюджету щодо повернення ПДВ. Експерт зазначив, що поява фінансових векселів може спростити і прискорити процедуру відшкодування ПДВ, оскільки в бюджеті не завжди є "живі" гроші, а виписати вексель завжди простіше, ніж знайти гроші на відшкодування [5].

До 1 січня 2014 року платник податку може за власним бажанням отримати бюджетне відшкодування податку на додану вартість у вигляді фінансового казначейського векселя.

Так, видача фінансового казначейського векселя прирівнюється до видачі платнику податку суми бюджетного відшкодування шляхом перерахування коштів із бюджетного рахунку на рахунок платника.

Про обрання способу відшкодування ПДВ із бюджету шляхом видачі векселів платник має зазначити у поданій ним заяві. Тобто платники зможуть самостійно визначати, в якій формі отримувати бюджетне відшкодування: грошима чи векселями [6].

Строк погашення векселів – до п'яти років, а відсоткова ставка – до 5 %. Однак строк погашення може бути подовжено. Також є ймовірність, що практику розрахунку векселями застосовуватимуть і за заборгованістю поточного року. Векселі можна буде продати, але, швидше за все, спеціально визначеним компаніям і з великим дисконтом.

Однак паперами Кабміну також можна буде сплачувати податки, але тільки після настання строку погашення цінних паперів.

Відповідні норми містяться у змінах до Податкового кодексу (Закон № 407-VII від 04.07.2013 р.), що набув чинності 3 серпня. А трохи раніше, 27 липня, вже набули чинності зміни до бюджету 2013 року (Закон № 391-VII), що дозволяють Кабміну випускати фінансові векселі [3; 4; 7].

Практика розрахунку держави з бізнесом за допомогою цінних паперів не є новою. Казначейський вексель за своєю суттю інтерпретується як боргова розписка держави, що засвідчує відстрочку за виплатою бюджетної заборгованості на певний строк. Аналогічну правову й економічну природу мали ПДВ-облігації. Тобто і фінансовий казначейський вексель, і ПДВ-облігації – це цінні папери, що підтверджують відстрочку

Але відмінність полягає у тому, що облігації можуть існувати лише в бездокументарній формі, тож вексельний розрахунок простіший, оскільки передбачається, що векселі видаватимуть у документарній формі як паперовий або електронний документ [1].

Відповідно до новацій, сума заборгованості за ПДВ, що відшкодовується векселями, ділиться на п'ять рівних частин, на кожну з яких видається вексель зі строком платежу один – п'ять років. При цьому дохідність кожного такого векселя окремо не визначена. Прописано лише, що вона не може перевищувати 5 % [8].

Норма, виписана таким чином, дає можливість державі в ручному порядку регулювати видачу векселів із різною дохідністю. Рациональніше було б установити дохідність залежно від строку платежу за таким векселем, адже сума бюджетного відшкодування ділиться на рівні частини, на які видаються окремі векселі з певними строками. Відповідно, що чим більший строк обороту векселя, тим більшою має бути його дохідність [1].

У такий спосіб уряд протягом другого півріччя вилучить у бізнесу не менше 20 млрд грн. обігових коштів. Але бізнесу потрібні обігові кошти, а не сумнівна дохідність, до того ж, за п'ять років інфляція, мабуть, перевищить відсоткову ставку векселів. У Міністерстві доходів та зборів також зазначають, що вексель можна буде продати або він може стати предметом застави. Пам'ятаючи ситуацію із ПДВ-облігаціями, які можна було продати з дисконтом до 40 %, звучить невтішно [1].

Плани Міндоходів зі збереження бюджету за рахунок продажу підприємцям векселів на відшкодування ПДВ зазнали поразки. 12 мільярдів гривень – стільки в Міндоходів планували зберегти коштів держбюджету шляхом виплат відшкодування податку на додану вартість фінансовими казначейськими векселями.

Ці гроші повинні були підтримати "виснажені" ресурси держави. Однак "несвідомі" підприємці не погодилися шкодити собі на благо держави "заморожуванням" на 5 років своїх "податкових" грошей.

Через символічні 40 днів після введення фінінструментів, Міністерство доходів України не отримало жодної заявки на отримання відшкодування ПДВ у вигляді цінних паперів [9].

Це очевидно, тому що підприємцям потрібні реальні гроші, оскільки в обіцянки держави ніхто не вірить.

Отже, можна зробити висновок, що приватні компанії не хочуть, щоб зник борг держави і гроші, які вони повинні отримати від відшкодування ПДВ.

Попит на векселі залежить не тільки від відсотка дисконту, але і від спектру можливого застосування цінних паперів. За вексель не можна нічого купити, а перевести його можна тільки через 5 років при п'ятивідсотковій ставці. Такий горизонт заморозки грошей для українських компаній, які планують свої бюджети на 6 – максимум 12 місяців, просто нереальний [9].

Наук. керізн. Степанова Е. Р.

Література: 1. Рак В. Вексельна революція: кому держава віддаватиме борги векселями, і що з ними робити [Електронний ресурс] / В. Рак, І. Хмарук. – Режим доступу : <http://www.ztoopro.org.ua>. 2. Пинзеник В. Запровадження векселів негативно позначиться на інвесткліматі України [Електронний ресурс] / В. Пинзеник. – Режим доступу : <http://ua.gacurs.ua>. 3. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2013 рік" (щодо реструктуризації бюджетної заборгованості) № 2290а від 12.06.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/>. 4. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо вдосконалення процедури стосовно фінансових векселів) № 2847 від 17.04.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/>. 5. Боярчук Д. Фінансові векселі знімуть проблему повернення ПДВ – експерт [Електронний ресурс] / Д. Боярчук. – Режим доступу : <http://ua.comments.ua>. 6. Вдосконалення процесу відшкодування ПДВ [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр від 14.09.2013 р. – Режим доступу : <http://ukurier.gov.ua>. 7. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 8. Процак Х. Відтепер відшкодування ПДВ можна отримати у вигляді фінансового казначейського векселя [Електронний ресурс] / Х. Процак. – Режим доступу : <http://city-adm.lviv.ua>. 9. Воля народу "Підприємці відмовилися від невігідних векселів" від 22.11.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://volianarodu.org.ua>.